

Motion till riksdagen 2022/23:2344

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av skr. 2022/23:63 Riksrevisionens rapport om spårbyte i migrationsprocessen – kontroller och uppföljning

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara möjligheten till spårbyte och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har sedan 2008 ett efterfrågestyrt regelverk för arbetskraftsinvandring, som Miljöpartiet tillsammans med den dåvarande borgerliga regeringen var med om att införa och där de enskilda arbetsgivarnas bedömning av arbetskraftsbehovet är utgångspunkten. Möjligheten till spårbyte infördes i samband med detta, i syfte att göra det lättare att rekrytera arbetskraft från tredjeland.

Reformerna har varit viktiga för Sverige och har möjliggjort för företag att enklare än tidigare rekrytera den arbetskraft man har efterfrågat. Att hitta rätt kompetens är numera ofta det största hindret för företag att kunna växa. Det har varit bra för Sverige som nation att det underlättats att få tillgång till utländsk arbetskraft, då fler i arbete och växande företag gör att skatteinkomsterna ökar. Att fler utifrån kommer och jobbar i Sverige skapar också fler kontaktvägar till omvärlden, vilket kan leda till ökade exportmöjligheter. För de arbetstagare som valt att söka arbete i Sverige och har getts den möjligheten är det förstås också bra att detta underlättats.

Det finns också problem med att oseriösa företag lurar, utnyttjar eller exploaterar arbetskraftsinvandrare. Människor utan ett socialt skyddsnät avskärmas från samhället och tvingas arbeta på sämre villkor än de som utlovats och långt under de villkor och regler som är fastslagna. Det är därför mycket viktigt att skärpa kontrollerna och straffa de som utnyttjar människor. Miljöpartiet har därför arbetat aktivt för reformer för att

öka kontrollerna och säkerställa att regelverket inte missbrukas och att människor inte utnyttjas.

Sverige bör även i framtiden vara ett land som är attraktivt och enkelt att söka sig till. Vi ska värna vår öppenhet mot omvärlden, samtidigt som myndigheterna har möjlighet att kontrollera att lagen följs.

Spårbyte är ett bra sätt för den enskilde att fortsätta sin etablering i Sverige, samtidigt som samhället får tillgång till efterfrågad kompetens i en tid av brist på arbetskraft på stora delar av den svenska arbetsmarknaden.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen har granskat om systemet med spårbyte från asyl- och arbetskraftsinvandring fungerar effektivt. Riksrevisionens övergripande slutsats är att systemet med spårbyte överlag förefaller nå rätt målgrupp. Riksrevisionen bedömer att spårbyte kan utnyttjas för att kringgå lagstiftningen för asyl- och arbetskraftsinvandring. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att

1. säkerställa att Migrationsverket kan utbyta nödvändiga uppgifter med samverkande myndigheter, och att myndigheten kan använda uppgifterna i ärendehandläggningen
2. säkerställa att Migrationsverket kan sammanställa nödvändiga uppgifter om arbetsgivare för att utreda och kontrollera spårbytesärenden.

Miljöpartiet delar Riksrevisionens rekommendationer till regeringen. Det är viktigt att få bukt med fusk och utnyttjande av regelverket. Samtidigt bör systemet för spårbyte värnas, eftersom det erbjuder en möjlighet för människor att fortsätta sin etablering i Sverige samtidigt som samhället får tillgång till efterfrågad arbetskraft.

Värna möjligheten till spårbyte

Regeringen meddelar i skrivelsen att den avser att förbjuda möjligheten till spårbyte. En utredare har fått i uppdrag att ta ställning till hur systemet med spårbyte kan avskaffas. Miljöpartiet anser inte att det är rätt väg att gå.

Spårbyte har inneburit en bra möjlighet för människor som bott och arbetat i Sverige men fått avslag på sin asylansökan att bo kvar och bidra till det svenska samhället. Ofta har asylprocessen pågått i flera år och den asylsökande har hunnit påbörja sin etablering i Sverige. Spårbyte beviljas inte utan krav – tvärtom krävs att en t.ex. har styrkt sin identitet och varit anställd hos samma arbetsgivare de senaste fyra månaderna och att anställningen ska fortsätta i minst tolv månader framåt. Anställningsvillkor ska dessutom vara på minst samma nivå som enligt svenska kollektivavtal eller vad som är brukligt inom branschen eller yrket i Sverige.

Även om det förekommer att systemet används för att kringgå regelverket för arbetskrafts- och asylinvandring, ska inte dessa fall användas som skäl för att i ett slag avskaffa en grund för uppehållstillstånd som varit till stor nytta för många människor såväl som samhället i stort. Av Riksrevisionens granskning framgår att de tio vanligaste medborgarskapsländerna hos dem som ansökte om spårbyte under perioden 2008–2021 var Irak, Mongoliet, Afghanistan, Uzbekistan, Iran, Ukraina, Turkiet, Egypten, Bangladesh och Georgien. Den dataanalys som Riksrevisionen har gjort visar att var fjärde spårbyte kommer från länder där tillräckliga asylskäl är ovanligt. Det rör sig

alltså om länder med både högre och lägre bifallsandel vad gäller asylansökningar. Få människor skulle i dag ifrågasätta att en person från Irak, Turkiet, Afghanistan, Iran eller Ukraina söker skydd från förföljelse eller väpnade konflikter. Som exempel beviljades 53 procent av asylansökningar från personer från Turkiet under 2022. Även från de andra uppräknade länderna förekommer det att asyl beviljas.

Miljöpartiet vill också poängtera att andelen människor som beviljas asyl från olika länder varierar med tiden, beroende bl.a. på de allmänna förhållandena i dessa länder men också på grund av att rättspraxis utvecklas och bedömningen av det allmänna säkerhetsläget förändras. Dessutom skiljer sig bifallsandelen stort mellan EU:s medlemsländer. Det är vanskligt och många gånger omöjligt för en asylsökande att förutspå hur svenska myndigheter kommer att ställa sig till asylskälen. Att en person får avslag på sin asylansökan och sedan ansöker om spårbyte behöver alltså inte innebära att personen försöker missbruka systemet, även om detta förekommer.

Om myndigheternas bedömning är att skyddsskäl saknas är spårbyte ett bra alternativ som gör att människor kan fortsätta sin etablering i Sverige och bidra aktivt till samhället. Band som ofta under flera år knutits till Sverige genom familj, vänner och arbete kan fortsätta utvecklas.

Sverige har fortsatt stora behov av att stärka kompetensen inom en rad bristyrken. Genom spårbytet tar vi till vara de insatser som gjorts från både samhället och den enskilde för att stärka sina språkkunskaper, utbilda sig och lära sig ett nytt yrke eller utvecklas i sitt yrke. Alternativet är dåligt. Avskaffat spårbyte skulle innebära att människor som har anställning i Sverige och försörjer sig och bidrar till Sveriges välstånd först måste lämna Sverige för att ansöka om att få fortsätta sina arbeten från utlandet och vänta på besked i de fyra månader som det just nu tar för Migrationsverket att handlägga ansökningar om arbetstillstånd. Det är ett slöseri med resurser som inte gagnar vare sig individen eller samhället. För vissa kategorier av sökande kan det till och med dröja i över ett år. Därför bör möjligheten till spårbyte bibehållas, samtidigt som åtgärder vidtas för att motverka att lagstiftningen för asyl- och arbetskraftsinvandring kringgås. Det är viktigt att Riksrevisionens rekommendationer följs av regeringen.

Annika Hirvonen (MP)

Camilla Hansén (MP)

Amanda Lind (MP)

Bassem Nasr (MP)

Jan Riise (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Elin Söderberg (MP)